

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
POBOČKA V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1966

BRNO 1967

Za páté je pravděpodobné, že do dvou výzkumem odkrytých kůlových jamek, zapuštěných do skály v těsné blízkosti stěn apsidy, byly původně zasazeny kůly nesoucí lešení, použité při stavbě nebo výzdobě stěn.

Za šesté zůstává doposud nejasná funkce dvou příkopovitých nebo hrobových, značně hlubokých zahloubenin. Pozůstatky lidských kostí nedospělé osoby, nalezené v jedné z nich, by mohly nasvědčovat tomu, že to byly původně nevelké, snad dětské hroby.

Za sedmé je rovněž zatím nejasná funkce několika kamenů, přimaltovaných na plocho ke skalnatému podloží. Vyskytly se v zadní části rotundy. Snad to mohly být základy oltářní tumby, která byla pravděpodobně původně umístěna volně v zadní části rotundy (dnešní oltář je moderní napodobenina z cihel a kamenné plotny). Je otázka, zda z původní románské tumby nepochází několik kusů načervenalého pískovce, nalezeného v dolní části výplně. Týž je použit pro ostění původního vstupu.

Konečně za osmé je rovněž pravděpodobné, že původní výplň prostoru pod podlahou v apsidě tvořil čistý žlutý jemný říční písek, který se vyskytoval v jednom místě závěru stavby nad skalnatým podkladem.

Nálezy množství odřezků dřeva a kůry prozrazují rovněž pohnuté osudy rotundy, která se vedle ještě trapnějšího určení jako tančírny stala také přechodně košíkářskou dílnou.

Uvedená zjištění a předběžné závěry budou ještě doplněny rozbořem nálezů. Závěrem možno konstatovat, že výzkum přinesl celou řadu nových poznatků a zjištění, závažných jak pro technicko-stavební vývoj této památné stavby, tak pro její historický význam. Na jejich podkladě by měla být provedena rekonstrukce původního vzhledu podlahy a odstraněna novodobá cihlová pseudo-tumba.

VORBERICHT VON DER ERFORSCHUNG DER ROMANISCHEN FÜRSTLICHEN ROTUNDE IN ZNOJMO

Im Rahmen der eingeleiteten komplexen Untersuchung und Konservierung der Fürstenkirche — Rotunde der Hl. Maria (Hl. Katharina) in Znojmo aus dem 11. Jh., die durch ihre Freskenverzierung mit der Genealogie der Přemysliden bekannt ist, wurde ebenfalls eine archäologische Grabung im Inneren dieses Baues durchgeführt. Bei der Grabung stellte man fest, dass der Fussboden in dem walzenförmigen Schiff, ein romanischer ist. Der Fussboden besteht aus einer starken Mörtelschicht mit einer Beimischung von Ziegelbruchstücken, die zuerst auf eine Schicht von kleinerem und auf eine weitere Schicht von grossem Schotter gegossen war (das Liegende bildet ein Felsen). In der Apsis ist der neuzeitige Ziegelfussboden beseitigt und der Raum unter diesem untersucht worden. Bei der Grabung stellte man fest, dass unter dem Verputz mit Fresken eine ältere Schicht mit Rauch- oder Brandspuren ist. Das nicht verputzte Reihengemäuer, das aus präzis bearbeiteten Quadern mit eingeschnittenen (gekehnten) Fugen besteht, hat einen anderen Charakter als der meistens aus grösseren Steinen errichtete Aussenmantel. Der ganze Bau ist auf einem ausgleichenden Vorfundament erbaut, d. h. auf zwei bis drei Schichten flacher Steine, die in den Innenraum reichen. In der Apsis ist erst unter diesem Vorfundament das eigentliche aus flachen Steinen mit Mörtelverbund bestehende Grundgemäuer errichtet, das die Unebenheiten des Liegenden ausgleicht. Das erhöhte Fussbodenniveau in der Apsis war offensichtlich kein gegossener Mörtel, sondern Fliesen, deren Bruchstücke in der lehmsandigen Aufschüttung vorkamen. Diese enthielt ebenfalls Keramikscherben, Tierknochen, Steine, Holz u. ä. Im Fundament drang der erhöhte Fussboden, der die Form eines geschlossenen Hufeisens hat, in den kreisförmigen Grundriss des Schiffes ein. Dieser Umstand wird durch einen Ausschnitt des gegossenen Mörtelfussbodens des Schiffes in Form eines Endes des geschlossenen Hufeisens belegt. Die ursprüngliche Ausfüllung unter dem Fussboden in der Apsis bildete ein reiner, feiner, gelber Flußsand, der hier stellenweise erhalten blieb. In das unebene felsige Liegende waren in der Nähe der Wände zwei Pfostengruben eingetieft, offensichtlich Überreste eines Gerüsts, das beim Bau oder bei der Freskenverzierung benützt worden ist. In einer von zwei Gruben (1 m tief) die einem Grab ähneln, waren einige Menschenknochen einer nicht erwachsenen Person in sekundärer Lage. An einer Stelle im rückwärtigen Teil der Apsis befanden sich einige Steine, die mit Mörtel am Felsliegenden engeklebt waren. Sie könnten Überreste des Fundamentes der Altartumba sein.

HRNČÍŘSKÁ PEC V BRUNTÁLE

JAROSLAV KRÁL

V druhé polovině prosince 1966 byla při hloubení výkopu pro novou kanalizaci v Bruntále, za bývalým piaristickým klášteřem na Dukelské ulici, nalezena středověká keramika. Zbytky nádob odpovídají typologicky XIII. století. Prohlídkou místa nálezů jsem zjistil, že zde byla porušena

pravděpodobně prostá hrnčířská pec s přepálenými nádobami. Pro mimořádné mrazy a sněhovou kalamitu bude možné přikročit k zachraňovacímu výzkumu až v jarních měsících 1967. Je to první zjištěný nále z středověké keramiky z počátku města Bruntálu.

EIN TÖPFEROFEN IN BRUNTÁL

In der zweiten Dezemberhälfte 1966 fand man beim Aushub für die neue Kanalisierung in Bruntal, hinter dem ehemaligen Piaristenkloster auf der Dukelská Strasse, mittelalterliche Keramik. Die Gefässüberreste entsprechen typologisch dem XIII. Jh. Bei der Untersuchung der Fundstelle stellte ich fest, dass hier wahrscheinlich ein einfacher Töpferofen mit überbrannten Gefässen gestört worden ist. Infolge des aussergewöhnlichen Froster und der Schneekalamität wird erst mit der Rettungsaktion in den Frühjahrsmonaten 1967 begonnen werden können. Es ist dies der erste Fund mittelalterlicher Keramik aus den Anfängen der Stadt Bruntál, der hier festgestellt wurde.

ZBYTKY STŘEDOVĚKÉ TVRZE VE STONAVĚ

Okres Karviná

JAROSLAV KRÁL

Na katastru obce Stonava byly rozpoznány při terénním průzkumu zbytky středověké tvrze, pocházející pravděpodobně ze XIII. století. Zmiňovaly se o ní historické zprávy, v terénu však nebyla dosud lokalizována. V současné době je střediskem geodézie v Karviné zhotovován její vrstevnicový plán v měřítku 1:2000.

ÜBERRESTE EINER MITTELALTERLICHEN FESTE IN STONAVA

Bezirk Karviná

Im Kataster der Gemeinde Stonava wurden bei einer Terrainbegehung Überreste einer mittelalterlichen Feste erkannt, die wahrscheinlich aus dem XIII. Jh. stammt. Sie wird in historischen Berichten erwähnt, im Terrain ist sie bisher nicht lokalisiert worden. Derzeit wird ein Schichtenlinienplan im Maßstab 1:2000, vom Institut für Geodesie in Karviná angefertigt.

SŘEDOVĚKÁ OBYDLÍ U ŠTÍTAR

Okres Znojmo

BORIS NOVOTNÝ

Tab. 25

Dne 6. III. 1967 ohlásil M. Schýbal, že jsou v katastru obce Onšova (okres Znojmo) naorávány slovanské mohyly.

Podle zjištění, které provedl referent dne 10. III., leží M. Schýbalem lokalizované naleziště v katastru obce Štítary nad jezerem Vranovské přehrady. Na zčásti naorané louce a pastvisku je ve skupinách porostu a mimo něj rozseto několik mohylám se podobajících objektů. Na jednom z nich byl zřejmě proveden amatérský výzkum, který zůstal otevřený. Odkryl vnitřní prostor obydlí o rozměrech 2 × 4 m. Jeho základy byly stavěny z kamene na vnitřní straně lícovaného a kladeného na sucho. Podle zlomků keramiky, které se vyskytují v okolí ruin těchto chat, bylo toto místo osídleno někdy v průběhu 13. století. Schýbalem zmiňované náznaky trosek valů mohou být — v souvislosti s blízkou úžlabinou, v níž pramení voda — snad považovány za pozůstatek jednoduchého opevnění této zaniklé osady.

MITTELALTERLICHE WOHNBAUTEN BEI ŠTÍTARY

Bezirk Znojmo

Im Kataster der Gemeinde Štítary, Bezirk Znojmo, ober der Vranovská přehrada (Talsperre), wurde eine Gruppe von Wohnbauten festgestellt. Das Mauerwerk der unteren Teile bestand aus trockengelegten Steinen. Nach den keramischen Bruchstücken zu schliessen, war dieser Ort irgendwann im Verlaufe des 13. Jah. besiedelt.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1966

Vydává: Archeologický ústav ČSAV, pobočka v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor: Prof. dr. Josef Poulik, DrSc.

Redaktoři: Dr. J. Říhový a dr. I. Peškař

Překlady: Dr. R. Tichý a E. Tichá

Kresby: B. Ludikovská

Na titulní stránce: Bronzové kování ze slovanského hradiska v Mikulčicích

Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21

Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné.